

САМБОРСЬКА Оксана Юріївна

к.е.н., доцент,

доцент кафедри публічно-правових дисциплін факультету права, публічного управління та адміністрування, Вінницький державний педагогічний університет, м. Вінниця, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1911-9138>

e-mail: o.samborska@vspu.edu.ua

**ГНОСЕОЛОГІЧНІ КОНЦЕПТИ УПРАВЛІННЯ
БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА**

Запропоновано поняття гносеологічного концепту у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Показаний семантичний поділ таких концептів. Змістовні гносеологічні концепти у складі зазначених гносеологічних засад структуровано за галузями та за джерелами походження знання. Показано наслідки відсутності різних за походженням гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Розглянуто питання конгруентності між різними за походженням гносеологічними засадами. Сформовано управлінські рекомендації у разі відсутності такої конгруентності. Побудовано структуровану матрицю змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. На підставі такої матриці розроблений континуум гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Ключові слова: забезпечення, економічна безпека, підприємство, бізнес-процес, управління, гносеологічний концепт.

JEL classification: M10, M19

DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.91.102>**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК
ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Забезпечення економічної безпеки з урахуванням надскладних умов функціонування вітчизняної економіки є нагальною потребою для українських підприємств. Таке забезпечення може бути здійснене з використанням різних управлінських інструментів та підходів. Одним з таких інструментів є управління бізнес-процесами. Для повноцінного та системного використання управління бізнес-процесами в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства, крім іншого, необхідними є відповідні гносеологічні концепти, які виступають теоретичним фундаментом використання такого управлінського інструменту. Окреслення змісту та структури таких

гносеологічних концептів є завданням теоретичного та практичного спрямування, вирішення якого є необхідним для успішного використання управління бізнес-процесами у практиці управління підприємствами.

**2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПУБЛІКАЦІЙ**

Забезпечення економічної безпеки підприємства останні 20 років є одним з важливих напрямів досліджень у сучасній вітчизняній економічній науці [1–16 та ін.]. І важливість цього напрямку дослідження тільки посилилася в умовах нових геополітичних викликів [17–19 та ін.]. Особливу актуальність такий напрям досліджень набув після початку воєнної агресії проти України у 2022 р., що окремою тематикою наукових досліджень зробило забезпечення економічної безпеки підприємств в умовах воєнних дій [20–22 та ін.].

Вирішення завдання забезпечення економічної безпеки підприємства може бути, у тому числі, вирішено з використанням управління бізнес-процесами, яке успішно використовується в управлінні підприємством для вирішення різних завдань та управління підприємством у цілому [23–38].

Акцент на гносеологічних концептах управління бізнес-процесами спирається на традиційне поняття «гносис» (від давньогрецького «γνώσις» — «знання») та похідні від нього поняття «гносеологічний», «гносеологія» [42,43], яке широко використовується у різних галузях знання, а також на розуміння поняття концепту, яке також знаходить своє активне використання у сучасному науковому дискурсі [44–49] і традиційно розглядається як формулювання, загальна думка, поняття, відокремлена ідея та в цілому знання людини щодо певного об'єкта, процесу, явища.

3. ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Отже, наявні достатній теоретичний фундамент та практична потреба для розгляду та структуризації гносеологічних концептів управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємств.

4. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є представлення та опис гносеологічних концептів управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

5. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Управління бізнес-процесами з метою забезпечення економічної безпеки підприємства потребує спираючись на певні теоретичні положення та теоретичний фундамент в цілому. Всі такі теоретичні положення можуть бути об'єднані у гносеологічні засади (від давньогрецького «γνώσις» — «знання») [42,43], тобто певні

загальнотеоретичні засади, на підставі яких буде безпосередньо здійснюватися управління бізнес-процесами для досягнення зазначеної мети.

Структурною одиницею гносеологічних засад є концепт — окрема ідея, загальна думка, відокремлене поняття [44–49]. Представлення гносеологічних засад управління бізнес-процесами з метою забезпечення економічної безпеки підприємства у вигляді концептів дозволяє забезпечити структуризацію таких засад, зробити їх гнучкими та адаптивними. За характером такі концепти у складі відповідних засад будуть змістовними — тобто відображати певні завершені ідеї та думки у предметному полі.

Формувати змістовні гносеологічні концепти у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства логічно на основі семантичного поділу предметного поля відповідних гносеологічних засад (рис. 1).

Відповідний семантичний поділ (рис. 1) є простим та тому додаткових коментарів щодо свого змісту не потребує. Але такий семантичний поділ задає структуру відповідних гносеологічних засад за галузями знання (рис. 2), у якій кожному з понять поставлена у відповідність певна сукупність наукових знань, що описує відповідне поняття, підходи до його розуміння, трактування, інструментарій забезпечення тощо. Логічно, що галуззю знань для поняття «управління» у заданому контексті (рис. 2) буде управління на мікрорівні (менеджмент підприємства). Для поняття бізнес-процесу відповідною галуззю знань буде добре відомий та поширений процесний підхід. «Економічна безпека підприємства» як використовуване поняття зумовлює доцільність вибору безпекології мікрорівня як галузі знань, що відповідає такому поняттю. Нарешті, для всіх трьох використовуваних понять окремою самостійною галуззю знань буде теорія оцінювання, адже певні оцінки мають формуватися і у безпекології мікрорівня, і у разі використання процесного підходу, і у межах управління на мікрорівні.

У кожній із галузей знань, яка містить концепти у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (рис. 2), відповідні знання можуть бути структуровані за походженням (рис. 3).

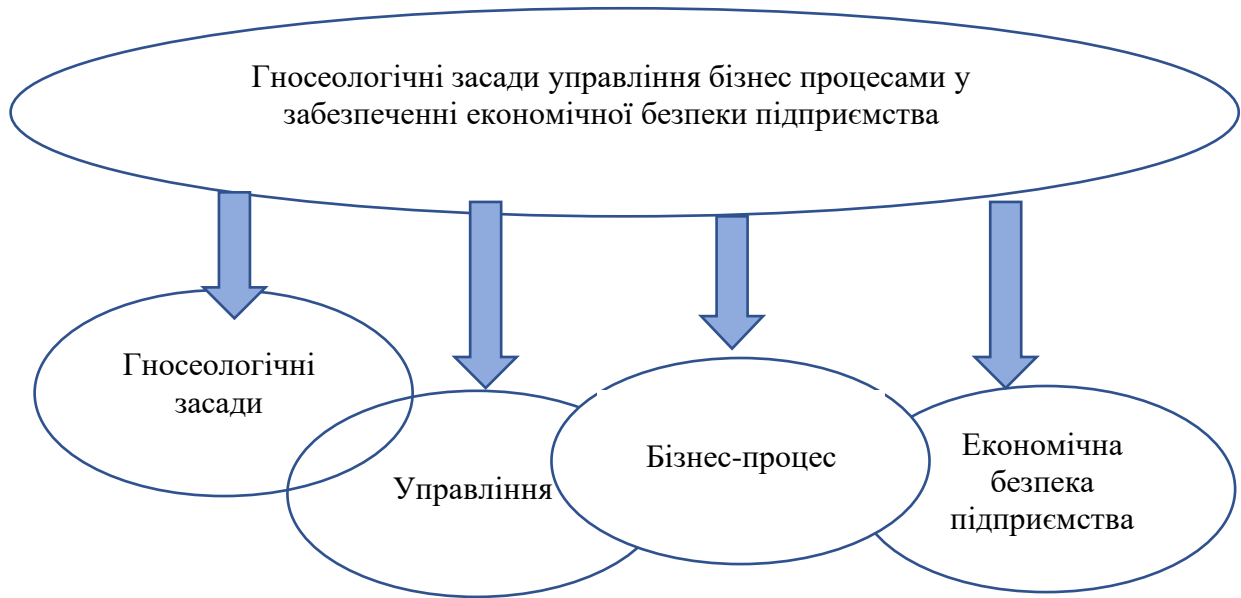

Рис. 1. Семантичний поділ змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (запропоновано автором)

Рис. 2. Структуризація змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства за галузями знання (запропоновано автором)

Рис. 3. Структуризація змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства за джерелами походження знання (запропоновано автором)

Таблиця 1

Наслідки відсутності засад, різних за походженням, у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (розроблено автором)

Засади за походженням знання	Наслідки відсутності знання з відповідного джерела за походженням
Теоретичні	Неможливість ґрунтовно пояснювати явища, факти та події через відсутність теоретичного фундаменту. Неможливість достовірно прогнозувати розвиток ситуації, що склалася, навіть на рівні розроблення окремих сценаріїв. Ускладнення управлінського впливу через нерозуміння причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваного проблемного поля
Емпіричні	Неможливість перевірити теоретичні знання, підтвердити їхню валідність та межі істинності. Ймовірність недостатності виключно теоретичних знань та знань інших видів для вирішення практичних завдань. Неможливість перевірити достатність інструментальних знань для вирішення поставлених завдань
Інструментальні	Ускладнення здійснення управлінського впливу через відсутність необхідних інструментів. Ускладнення оцінювання первинної та кінцевої ситуації, формування зворотного зв'язку через відсутність необхідних інструментів. Підвищення необхідної кваліфікації керівників та виконавців через відсутність або недостатність апробованих у використанні управлінських інструментів
Соціокультурні	Неврахування соціокультурних особливостей та бар'єрів під час вирішення завдання. Уповільнення вирішення завдань та формування спротиву персоналу через неврахування соціокультурних особливостей. Провокування конфліктів. Провокування невірних оцінок через неврахування соціокультурних особливостей.

Знання можуть походити з теорії, мати в основі хронологічно попередні наукові ідеї та розробки (теоретичні засади), представляти собою результат практичної діяльності, практичний досвід (емпіричні засади), описувати способи дії, методи, моделі, інші інструменти (інструментальні засади), або описувати та допомагати спрогнозувати поведінку людей (соціокультурні засади). Причому, по-перше, засади, що є різними за походженням, не виключають одне одного, а органічно доповнюють для опису предметної області дослідження. Для формування достовірного знання щодо предметної області дослідження необхідними є всі зазначені засади. Відсутність засад хоча б одного типу провокує негативні наслідки (табл. 1).

Сформовані засади, що є різними за походженням (рис. 3), теоретично не мають суперечити одні іншим. Але на практиці через конвенціоналізм та концепти як основу формування знання для опису предметної області дослідження відповідні суперечності можуть виникати. Наявність відповідних суперечностей має бути усунена до використання цілісного завдання на практичному рівні вирішення завдань щодо забезпечення економічної безпеки підприємства на засадах використання процесного підходу. Виділені чотири види

засад формують шість попарних комбінацій окремих видів засад. Можлива неконгруентність між розглянутими окремими засадами за походженням (попарно) та необхідні дії представлені у табл. 2.

Поняття конгруентності є міждисциплінарним, усталеним, знаходить своє використання у геометрії, психології, політології, біології, хімії тощо. У широкому розумінні конгруентність відображає узгодженість, близькість, схожість, міру тотожності [43]. Відповідно, конгруентність видів знання за походженням можна розглядати як їхню сумісність, несуперечливість, узгодженість, можливість спільного використання тощо. А неконгруентність відповідно до загальних основ логіки означає несумісність, суперечливість, неузгодженість, складнощі у спільному використанні тощо.

У загальному випадку неконгруентність окремих видів знання за походженням у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства необхідно подолати шляхом доповнення тих видів знання, які таку неконгруентність створюють. Тобто логічно розглядати шлях не «урізання» змісту певних засад та «відкидання» окремих їхніх елементів, які створюють неконгруентність за рахунок суперечливості, недостатності, неповноти

тощо, а шлях «додавання» засад. Втім залежно від конкретних випадків неконгруентності характер такого додавання може бути різним. Водночас окремі елементи вже сформованих засад можуть бути помилковими, невірними, й тоді під час усунення неконгруентності такі елементи можна з складу відповідних засад видалити.

Теоретично всі розглянуті гносеологічні засади у вигляді видів знання за походженням мають бути конгруентними. Але на практиці можливі різні ситуації, у тому числі через неповноту окремих складових або видів використовуваного знання, невірний вибір інструментів, суперечливість емпіричної основи подальших дій, неврахування соціокультурних чинників тощо.

Комбінування гносеологічних засад за галузями знання та джерелами його походження дозволяє побудувати структуровану матрицю змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (рис. 4). Така структурована матриця відображає та сегментує всі необхідні елементи знання, може, на перший погляд, й не пов'язані між собою, але які сукупно є необхідними для опису всіх аспектів управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Розроблена матриця (рис. 4) має декілька переваг:

дозволяє поєднати безсуб'єктні та суб'єктні знання, оскільки для успішного управління необхідним є врахування як об'єктивних засад, так і особливостей суб'єктів, які беруть участь у такому управлінні (зокрема у вигляді соціокультурних засад);

дозволяє поєднати знання різних галузей, які є в цілому незалежними між собою, але кожна з яких є необхідною для формування цілісного знання за предметним полем дослідження;

враховує знання (за галузями) як дієво-орієнтованого, так і діагностично-орієнтованого спрямування, що дозволяє створити необхідний базис і для подальших дій, і для формування необхідних оцінок та зворотного зв'язку таких дій;

враховує та поєднує знання різного походження, кожний з концептів якого є необхідним для пояснення певних аспектів у предметній галузі дослідження, а всі разом — для органічної імплементації загальнотеоретичних засад відповідно до поточних умов та обставин конкретної ситуації використання такого знання.

Для практичного використання з метою забезпечення економічної безпеки підприємства відповідна матриця, яка містить змістовні концепти (рис. 4), має бути доповнена структуральними операндами — концептами, використання яких передбачає комбінування, доповнення та сумісне застосування вже розглянутих змістовних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. За своїм змістом структуральні операнди також є концептами, але за своїм призначенням вони є «концептами над концептами», тобто вони не мають безпосереднього відношення до управління бізнес-процесами підприємства, але при цьому дозволяють структурувати змістовні концепти у такій предметній галузі.

Поєднання структуральних гносеологічних операндів та змістовних гносеологічних концептів дозволяє сформувати континуум гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (рис. 5). «Полям» знання у ньому будуть розглянуті гносеологічні концепти, а «інструментами» оперування концептами — структуральні операнди.

Сформований континуум гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (рис. 5) логічно, структурно та наочно відображає структуру вибраних змістовних гносеологічних концептів, які розкривають гносеологічні засади предметної галузі дослідження, та структуральних операндів, які дозволяють такі змістовні гносеологічні концепти упорядкувати та забезпечити їх епістемологічне комбінування.

Такий континуум є абстрактним, не прив'язаним до якихось умов діяльності конкретного підприємства та/або його особливостей.

Таблиця 2

Необхідні дії у разі неконгруентності видів засад за походженням у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (запропоновано автором)

Засади за походженням знання, між якими відсутня конгруентність		Управлінські рекомендації
Теоретичні	Емпіричні	Перевірити коректність та валідність емпіричних знань. У разі непідтвердження коректності сформувати новий набір емпіричних знань та перевірити конгруентність знову. У разі підтвердження коректності емпіричних знань сформувати інший набір теоретичних знань, які будуть достатніми для пояснення та прогнозування
Теоретичні	Інструментальні	У разі функціональної достатності інструментальних знань розширити теоретичні знання або сформувати принципово новий їхній набір. У разі функціональної недостатності інструментальних знань забезпечити їхню функціональну достатність та повторити перевірку парної конгруентності
Теоретичні	Соціокультурні	Перевірити коректність та валідність соціокультурних знань. У разі непідтвердження коректності сформувати новий набір соціокультурних знань та перевірити конгруентність знову. У разі підтвердження коректності соціокультурних знань сформувати інший набір теоретичних знань, які будуть достатніми для пояснення та прогнозування
Емпіричні	Інструментальні	Розширити набір інструментальних знань, додати необхідні інструменти або сформувати повністю новий набір інструментальних знань відповідно до змісту емпіричних знань та природи об'єктів дослідження
Емпіричні	Соціокультурні	Визначити перелік раніше неврахованих емпіричних або соціокультурних чинників, які можуть викликати неконгруентність. Провести додаткове виявлення раніше неврахованих чинників або інформаційних блоків
Інструментальні	Соціокультурні	Розширити набір інструментальних знань, додати необхідні інструменти або сформувати повністю новий набір інструментальних знань відповідно до змісту соціокультурних знань та природи об'єктів дослідження.

	Теоретичні засади	Емпіричні засади	Інструментальні засади	Соціокультурні засади
Процесний підхід				
Безпекологія мікрорівня				
Теорія оцінювання				
Управління на мікрорівні				

Рис. 4. Структурована матриця змістовних гносеологічних концептів у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (розроблено автором)

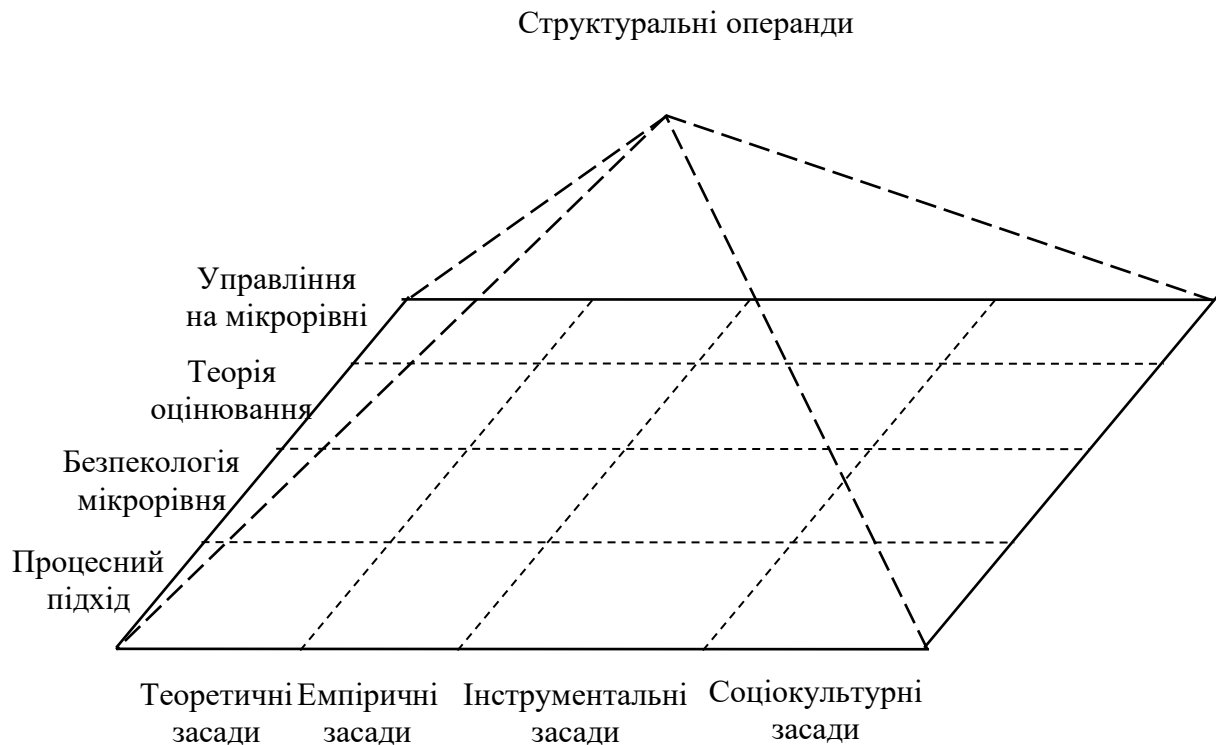

Рис. 5. Континуум гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства (розроблено автором)

Тому необхідні додаткові засади для практичного використання такого континууму в управлінні бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Мова йде про операціоналізацію такого континууму, тобто про його пристосування до практичних умов, засад та завдань забезпечення економічної безпеки підприємства з використанням управління бізнес-процесами та подальше використання з цією метою.

6. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Використання концепту як основи побудови гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства дозволяє забезпечити гнучкість, структурність та повноту відповідних засад.

Структуризація гносеологічних концептів управління бізнес-процесами у

забезпеченні економічної безпеки підприємства дозволила їх представити за галузями знання та джерелом походження, що з використанням структуральних операндів дало змогу сформувати континуум гносеологічних засад управління бізнес-процесами

у забезпеченні економічної безпеки підприємства.

Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є розкриття змісту та структури структуральних операндів як інструментів оперування змістовними концептами у складі гносеологічних засад управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства, а також формування пропозицій щодо операціоналізації розробленого континууму з метою забезпечення його практичного використання та імплементації управління бізнес-процесами з метою забезпечення економічної безпеки підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Козаченко Г. В., Пономарьов В.П., Ляшенко О. М. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія. К.: Лібра, 2003. 280 с.
2. Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія, 2012. Львів: Львівська комерційна академія. 388 с.

3. Романовська Ю., Козаченко Г., Погорелов Ю. Помазун О, Редько К. Проблеми розвитку економічної безпеки в Україні: виклики та можливості. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. 2022. № 46. Том 5. С. 249–257.
4. Козаченко Г. В. Естиметологічний аспект в економічній безпекології. Проблеми економіки. 2016. № 1. С. 167–173.
5. Дячков Д., Потапюк І., Капран І. Економічна безпека в системі стратегічного управління підприємством. Економіка та суспільство. 2021. №24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173/166>
6. Kozachenko G., Pogorelov Yu., Diachkov D. Modern directions of consulting in the field of ensuring comprehensive business security. Security management of the xxi century: national and geopolitical aspects : collective monograph. ISSUE 4. Prague (Czech Republic), Nemoros s.r.o., 2022. Pp. 171–178.
7. Бойко В., Годованець В. Структуризація наукових підходів до визначення сутності економічної безпеки підприємства. Development Service Industry Management. 2024. №3. С. 14–18.
8. Токмакова І., Девезенко С. Економічна безпека суб'єктів господарювання в умовах війни. Via Economica. 2023. № 3. С 88–93.
9. Гринкевич С., Когут М., Станкевич М. Еволюція теоретичних концепцій економічної безпеки підприємства. Економіка та суспільство. 2023. №50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2437>
10. Romanovska Y., Kozachenko G., Pogorelov Y., Pomazun O., Redko K. Problems of development of economic security in Ukraine: challenges and opportunities. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2022. Volume 5 (46). P. 249–257.
11. Фролова Л. В., Бугенко К. А. Зміцнення економічної безпеки на підприємстві. Ефективна економіка № 11, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6034>
12. Гапак Н. М. Економічна безпека підприємства: сутність, зміст та основи оцінки. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: УжНУ, 2013. Вип. 3 (40). С. 62–65.
13. Копитко М. І. Комплексне забезпечення економічної безпеки підприємств (на матеріалах підприємств транспортного машинобудування). Дис. д.е.н: 21.04.02. К.: ВНЗ «Університет економіки і права «Крок», 2015. 478 с.
14. Гринько Т. В., Лисенко Л. В. Фактори формування економічної безпеки підприємства. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Дніпропетровськ: Біла К.О., 2014. Випуск 8 (3). №10/1. Т. 22. С. 85–90.
15. Бондарчук Н. В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. Ефективна економіка. 2016. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>
16. Дашко І. М. Зasadничі імперативи формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2023. № 1(259). С. 72–80.
17. Матюх С., Рудніченко Є., Гавловська Н. Детінізація функціонування пріоритетних галузей національної економіки у контексті забезпечення її фінансово-економічної безпеки // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. №3. С. 373-377.
18. Козаченко Г. В., Погорелов Ю. С. Про деякі проблеми у сучасній економічній безпекології. Управління проектами та розвиток виробництва. 2015. № 3. С. 6–18.
19. Лизун М. В., Озарко К. С. Економічна безпека ЄС та України: нові виклики та загрози. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Економіка. 2023. №25. С. 117–127.
20. Harbusiuk V., Blikhar V., Rudnichenko Ye., Havlovska N. Socio-economic security of the region in war conditions: damage assessment, modelling of recovery paths and their regulatory support / Social & Legal Studios .2024. Vol. 7, No. 2. P. 149-161.
21. Коваль Н. І., Корніюк К. В. Забезпечення фінансової безпеки підприємства в умовах війни: проблеми та особливості. Агросвіт. 2024. №4. С. 152–158.
22. Шаульська Л. В. Проблемні питання управління фінансово-економічною безпекою підприємств в умовах війни. Український журнал прикладної економіки та техніки. 2023. №1. С. 312–316.
23. Samborska O., Rudnichenko Y., Havlovska N., Matiukh S., Nazarchuk T., Harbusiuk V. Assessment of Negative Impact of Operating Environment of the Enterprise on Business Processes and Economic Security. TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2024. Vol. 13(2). P.1345-1351.
24. Шматковська, Т., Дзямулич, М., Стащук, О. Особливості моделювання бізнес-процесів в умовах формування цифрової економіки // Економіка та суспільство. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/375>

25. Matiukh S., Rudnichenko Y., Havlovska N. Modeling of the Strategy of Light Industry Enterprise Behavior under Crisis Conditions of Martial Law. *Data-Centric Business and Applications Modern Trends in Financial and Innovation Data Processes*. 2024. – Vol. 2. P. 289-314.
26. Кононенко Ж., Шаравара Р., Яковенко Т. Моделювання бізнес-процесу – складова управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2024. №62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4007>
27. Колесник М. В., Ярмолюк О. Я., Созинова І. В. Ефективність управління бізнес-процесами в ринковому середовищі цифрової інфраструктури. 2023. *Цифрова економіка та економічна безпека*. №4 (04). С. 97–103.
28. Шуляр Р. В. Формування та розвиток економіко-управлінського інструментарію забезпечення бізнес-процесів. Дис... д.е.н.:08.00.04. Львів: НУ «Львівська політехніка», 2019. 402 с.
29. Ольшанський О. В. Управління бізнес-процесами підприємств торгівлі. Дис. д.е.н.: 08.00.04. Харків: Державний біотехнологічний університет, 2020. 494 с.
30. Ольшанський О. В. Аналіз методів удосконалення бізнес-процесів підприємств торгівлі. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 2. С. 104–110.
31. Ольшанський, О. В. Особливості управління бізнес-процесами підприємств торгівлі та методи їх удосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. Ужгород: Гельветика, 2018. Вип. 22, №Ч.3. С. 22–26.
32. Долга Г., Хитрова О. Розвиток і тенденції цифровізації управління бізнес-процесами. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №2 (49). С. 141–145.
33. Корзаченко О. В. Оптимізація бізнес-процесів українських підприємств: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2013. № 3. С. 64–69.
34. Демиденко В. В. Управління бізнес-процесами як складова процесного підходу до управління підприємством. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517>
35. Уманець Т., Шлафман Н., Бондаренко О. Інституційна домінанта адаптації управління бізнес-процесами до умов розвитку інформаційного суспільства в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. №56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2986>
36. Андрушків Б. М., Мельник Л. М. Формування системи бізнес-процесів підприємства у контексті сталого розвитку. *Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Випуск 2 (12). Т. 1. С. 92–98.
37. Голубев М. П. Ефективне управління компанією на основі аналізу бізнес-процесів. *Машинобудівник*. 2018. № 9. С. 38–44.
38. Маккормік К. Орієнтація на бізнес-процеси. Чи є вона у вас? *Стандарти і якість*. 2020. № 2. С. 86–88.
39. Гаврилюк А. П. Роль концепту у перекладознавстві. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Сер. Філологічна. 2012. Вип. 25. С. 19–21.
40. Голобородько К. Ю. Лінгвістичний статус концепту. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. № 32. С. 27–30.
41. Краснобаєва-Чорна Ж. Термінополе «Концепт». *Українська мова*. 2006. № 3. С. 67–79.
42. Причепій Є. М., Черній А. М., Чекаль Л.А. *Філософія*. Вид. 3-тє. К.: Академвидав, 2009. 592 с.
43. *Філософський енциклопедичний словник: Енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди*; голов. ред. В. І. Шинкарук. К.: Абрис, 2002. 742 с.
44. Полюжин М. Поняття «концепт» та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія Філологічні науки. Мовознавство. 2015. №4. С. 214–224.
45. Южакова О. Концепт як головна одиниця когнітивної лінгвістики в аналізі терміносистем (на матеріалі термінології холодильної техніки). *Вісник НУ «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2010. № 675. С. 57–64.
46. Фісак І. Категорія «концепт» у сучасному науковому дискурсі. *Філологічні науки*. 2014. № 17. С. 69–77.
47. Шевченко О. М. Поняття концепту в сучасній перекладознавчій парадигмі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. Філологія. 2021. № 48. Том 4. С. 128–131.
48. Януш Х. Поняття і концепт. критерії розрізнення. *Studia methodologica*. 2014. №37. С. 184–190.
49. Concept. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/concept>

REFERENCES

1. Kozachenko H. V., Ponomarov V.P., Liashenko O. M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist ta mekhanizm zabezpechennia: monohrafiia. K.: Libra, 2003. 280 s.
2. Vasylytsiv T. H., Voloshyn V. I., Boikevych O. R., Karkavchuk V. V. Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstv Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zabezpechennia : monohrafiia, 2012. Lviv: Lvivska komertsiina akademiia. 388 s.
3. Romanovska Yu., Kozachenko H., Pohorelov Yu. Pomazun O, Redko K. Problemy rozvytku ekonomichnoi bezpeky v Ukraini: vyklyky ta mozhlyvosti. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky. 2022. № 46. Tom 5. S. 249–257.
4. Kozachenko H. V. Estymetolohichni aspekt v ekonomichnii bezpekolohii. Problemy ekonomiky. 2016. № 1. S. 167–173.
5. Diachkov D., Potapiuk I., Kapran I. Ekonomichna bezpeka v systemi stratehichnoho upravlinnia pidpriemstvom. Ekonomika ta suspilstvo. 2021. №24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/173/166>
6. Kozachenko G., Pogorelov Yu., Diachkov D. Modern directions of consulting in the field of ensuring comprehensive business security. Security management of the xxi century: national and geopolitical aspects : collective monograph. ISSUE 4. Prague (Czech Republic), Nemoros s.r.o., 2022. P. 171–178.
7. Boiko V., Hodovanets V. Strukturyzatsiia naukovykh pidkhodiv do vyznachennia sutnosti ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Development Service Industry Management. 2024. №3. S. 14–18.
8. Tokmakova I., Devezenko S. Ekonomichna bezpeka subiektiv hospodariuvannia v umovakh viiny. Via Economica. 2023. № 3. S. 88–93.
9. Hrynkevych S., Kohut M., Stankevych M. Evoliutsiia teoretychnykh kontseptsii ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Ekonomika ta suspilstvo. 2023. №50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2437>
10. Romanovska Y., Kozachenko G., Pogorelov Y., Pomazun O., Redko K. Problems of development of economic security in Ukraine: challenges and opportunities. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2022. Volume 5 (46). S. 249–257.
11. Frolova L. V., Buhenko K. A. Zmitsnennia ekonomichnoi bezpeky na pidpriemstvi. Efektyvna ekonomika № 11, 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6034>
12. Hapak N. M. Ekonomichna bezpeka pidpriemstva: sutnist, zmist ta osnovy otsinky. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu: Serii: Ekonomika. Uzhhorod: UzhNU, 2013. Vyp. 3 (40). S. 62–65.
13. Kopytko M. I. Kompleksne zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv (na materialakh pidpriemstv transportnoho mashynobuduvannia). Dys. d.e.n: 21.04.02. K.: VNZ «Universytet ekonomiky i prava «Krok», 2015. 478 s.
14. Hrynko T. V., Lysenko L. V. Faktory formuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii «Ekonomika». Dnipropetrovsk: Bila K.O., 2014. Vypusk 8 (3). №10/1. T. 22. S. 85–90.
15. Bondarchuk N. V., Humenchuk M. Sutnist finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva ta neobkhidnist yii zabezpechennia. Efektyvna ekonomika. 2016. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>
16. Dashko I. M. Zasadnychi imperatyvy formuvannia stratehii zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva. Aktualni problemy ekonomiky. 2023. № 1(259). S. 72–80.
17. Matiukh S., Rudnichenko Ye., Havlovska N. Detinizatsiia funktsionuvannia priorytetnykh haluzei natsionalnoi ekonomiky u konteksti zabezpechennia yii finansovo-ekonomichnoi bezpeky // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky. 2023. №3. C. 373–377.
18. Kozachenko H. V., Pohorelov Yu. S. Pro deiaki problemy u suchasnii ekonomichnii bezpekolohii. Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva. 2015. № 3. S. 6–18.
19. Lyzun M. V., Ozarko K. S. Ekonomichna bezpeka YeS ta Ukrainy: novi vyklyky ta zahrozy. Visnyk Mariupolskoho derzhavnoho universytetu. Serii: Ekonomika. 2023. №25. S. 117–127.

20. Harbusiuk V., Blikhar V., Rudnichenko Ye., Havlovska N. Socio-economic security of the region in war conditions: damage assessment, modelling of recovery paths and their regulatory support / Social & Legal Studios .2024. Vol. 7, No. 2. P. 149-161.

21. Koval N. I., Korniiuk K. V. Zabezpechennia finansovoi bezpeky pidpriemstva v umovakh viiny: problemy ta osoblyvosti. Ahrosvit. 2024. №4. S. 152–158.

22. Shaulska L. V. Problemni pytannia upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstv v umovakh viiny. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky. 2023. №1. S. 312–316.

23. Samborska O., Rudnichenko Y., Havlovska N., Matiukh S., Nazarchuk T., Harbusiuk V. Assessment of Negative Impact of Operating Environment of the Enterprise on Business Processes and Economic Security. TEM JOURNAL – Technology, Education, Management, Informatics. – 2024. Vol. 13(2). P.1345-1351.

24. Shmatkovska, T., Dziamulych, M., Stashchuk, O. Osoblyvosti modeliuвання biznes-protseviv v umovakh formuvannia tsyfrovoy ekonomiky // Ekonomika ta suspilstvo. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/375>

25. Matiukh S., Rudnichenko Y., Havlovska N. Modeling of the Strategy of Light Industry Enterprise Behavior under Crisis Conditions of Martial Law. Data-Centric Business and Applications Modern Trends in Financial and Innovation Data Processes. 2024. – Vol. 2. P. 289-314.

26. Kononenko Zh., Sharavara R., Yakovenko T. Modeliuвання biznes-protseviv – skladova upravlinnia pidpriemstvom. Ekonomika ta suspilstvo. 2024. №62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4007>

27. Kolesnyk M. V., Yarmoliuk O. Ya., Sozynova I. V. Efektyvnist upravlinnia biznes-protseivy v rynkovomu seredovyschi tsyfrovoy infrastruktury. 2023. Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka. №4 (04). S. 97–103.

28. Shuliar R. V. Formuvannia ta rozvytok ekonomiko-upravlinskoho instrumentariiu zabezpechennia biznes-protseviv. Dys... d.e.n.:08.00.04. Lviv: NU «Lvivska politehnika», 2019. 402 s.

29. Olshanskyi O. V. Upravlinnia biznes-protseivy pidpriemstv torhivli. Dys. d.e.n.: 08.00.04. Kharkiv: Derzhavnyi biotekhnolohichnyi universytet, 2020. 494 s.

30. Olshanskyi O. V. Analiz metodiv udoskonalennia biznes-protseviv pidpriemstv torhivli. Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo. 2019. № 2. S. 104–110.

31. Olshanskyi, O. V. Osoblyvosti upravlinnia biznes-protseivy pidpriemstv torhivli ta metody yikh udoskonalennia. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo / holov. red. M.M. Palinchak. Uzhhorod: Helvetyka, 2018. Vyp. 22, №Ch.3. S. 22–26.

32. Dolha H., Khytrova O. Rozvytok i tendentsii tsyfrovizatsii upravlinnia biznes-protseivy. Stalyi rozvytok ekonomiky. 2024. №2 (49). S. 141–145.

33. Korzachenko O. V. Optymizatsiia biznes-protseviv ukrainskykh pidpriemstv: problemy ta perspektyvy. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Ser.: Ekonomichni nauky. 2013. № 3. S. 64–69.

34. Demydenko V. V. Upravlinnia biznes-protseivy yak skladova protsesnoho pidkhodu do upravlinnia pidpriemstvom. 2015. №11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4517>

35. Umanets T., Shlafman N., Bondarenko O. Instytutsiina dominanta adaptatsii upravlinnia biznes-protseivy do umov rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini. Ekonomika ta suspilstvo. 2023. №56. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2986>

36. Andrushkiv B. M., Melnyk L. M. Formuvannia systemy biznes-protseviv pidpriemstva u konteksti staloho rozvytku. Teoretychni ta praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti. 2015. Vypusk 2 (12). T. 1. S. 92–98.

37. Holubiev M. P. Efektyvne upravlinnia kompaniieu na osnovi analizu biznes-protseviv. Mashynobudivnyk. 2018. № 9. S. 38–44.

38. Makkormik K. Oriientatsiia na biznes-protseivy. Chy ye vona u vas? Standarty i yakist. 2020. № 2. S. 86–88.

39. Havryliuk A. P. Rol kontseptu u perekladoznavstvi. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Ser. Filolohichna. 2012. Vyp. 25. S. 19–21.
40. Holoborodko K. Yu. Linhvistychnyi status kontseptu. Kultura narodov Prychernomia. 2002. № 32. S. 27–30.
41. Krasnobaieva-Chorna Zh. Terminopole «Kontsept». Ukrainska mova. 2006. № 3. S. 67–79.
42. Prychepii Ye. M., Chernii A. M., Chekal L.A. Filosofiia. Vyd. 3-tie. K.: Akademvydav, 2009. 592 s.
43. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk: Entsyklopediia / NAN Ukrainy, In-t filosofii im. H. S. Skovorody; holov. red. V. I. Shynkaruk. K.: Abrys, 2002. 742 s.
44. Poliuzhyn M. Poniattia «kontsept» ta yoho struktura. Naukovi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Serii Filolohichni nauky. Movoznavstvo. 2015. №4. S. 214–224.
45. Yuzhakova O. Kontsept yak holovna odynytsia kohnityvnoi linhvistyky v analizi terminosystem (na materialy terminolohii kholodylnoi tekhniki). Visnyk NU «Lvivska politekhnika». Serii «Problemy ukrainskoi terminolohii». 2010. № 675. S. 57–64.
46. Fisak I. Katehoriia «kontsept» u suchasnomu naukovomu dyskursi. Filolohichni nauky. 2014. № 17. S. 69–77.
47. Shevchenko O. M. Poniattia kontseptu v suchasni perekladoznavchii paradyhmi. Naukovi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser. Filolohiia. 2021. № 48. Tom 4. S. 128–131.
48. Yanush Kh. Poniattia i kontsept. kryterii rozrznennia. Studia methodologica. 2014. №37. S. 184–190.
49. Concept. URL: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/concept>

Abstract

SAMBORSKA Oksana

***Epistemological concepts of business process management
in providing enterprise economic security***

The concept of the epistemological framework within the foundations of business process management in providing an enterprise economic security has been proposed. The semantic division of such concepts is demonstrated, forming the basis for structuring the mentioned concepts across different fields of knowledge. The substantive epistemological concepts within these epistemological foundations are structured according to fields of knowledge, highlighting such areas as micro-level security studies, the process approach, evaluation theory, and micro-level management. These epistemological concepts are also structured by the sources of knowledge, distinguishing theoretical, empirical, instrumental, and sociocultural foundations. The negative consequences of the absence of various of epistemological foundations by origin within the epistemological foundations of business process management in providing the economic security of an enterprise are shown.

The issue of congruence between different epistemological foundations of business process management in providing the enterprise economic security is considered. Managerial recommendations for actions in the absence of such congruence are formulated to provide the integrity and consistency of epistemological foundations of business process management in providing the enterprise economic security.

A structured matrix of substantive epistemological concepts within the epistemological foundations of business process management in providing the enterprise economic security is built. Based on this matrix, with the involvement of structural epistemological operands, a continuum of epistemological foundations for business process management in providing the enterprise economic security is developed, allowing for the structured and coherent visualization of the content of the mentioned foundations.

Key words: *providing, economic security, enterprise, business process, management, epistemological concept.*

Стаття надійшла до редакції 5.11.2024 р.

Бібліографічний опис статті:

Самборська О. Ю. Гносеологічні концепти управління бізнес-процесами у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 4. С. 91-102.

Samborska O. (2024) Epistemological concepts of business process management in providing enterprise economic security. *Innovation and Sustainability*, no. 4, pp. 91-102.

